

Grad Sarajevo
City of Sarajevo

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Sarajevo
Grad Sarajevo
GRADONAČELNIK

INFORMACIJA

O IMPLEMENTACIJI SMART CITY INICIJATIVE

Predlagač: Gradonačelnica

Obradivač: Gradska služba za lokalnu
samoupravu i razvoj grada

Sarajevo, septembar 2021. godine

Adresa: Hamdije Kreševljakovića 3
71000 Sarajevo, BiH
Tel: +387 33 407 443
Fax: +387 33 208 341
Email: grad@sarajevo.ba
Web: www.sarajevo.ba

I UVOD

Izveštaj UN-a predviđa da će više od dvije trećine svjetskog stanovništva živjeti u gradovima do 2050. godine. Agenda 2030. prepoznaje važnu ulogu gradova te postavlja visoke razvojne ciljeve s namjerom da se riješe urbani problemi kao što su prijevoz, potrošnja energije, zagađenost zraka, otpad, stanovanje, društvena isključenost, itd. Ovi trendovi, bez sumnje će se odraziti na gradove širom svijeta, pa tako i na gradove u Bosni i Hercegovini. Pitanje je, koliko su gradovi spremni da iskoriste potencijal tehnologije i inovacija u svrhu održivog i uključivog urbanog razvoja? Koliko su spremne gradske vlasti da vode tranziciju prema gradovima budućnosti koji su prikladniji za stanovanje, zdraviji, čišći, sigurniji, fleksibilniji, ugodniji za život te pružaju raznovrsne ekonomske i kulturološke mogućnosti? Može li tehnologija pomoći razvoju? Duboko razmatranje ovih pitanja je ono što je potaklo pokretanje Smart City Inicijative.

„Sarajevo – Smart City inicijativa” započela je razumijevanjem problema i mogućnosti te aktivnostima i nastojanjima nadležne službe, a zatim i zvanično, potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju od strane gradonačelnika Sarajeva i zamjenika rezidentnog predstavnika UNDP-a, na marginama Sarajevo Unlimited konferencije 2018.godine.

Cilj projekta je da pokrene interes u zajednici, stimulira saradnju između javnih, privatnih i građanskih učesnika i da iskoristi lokalnu inteligenciju kako bi se ishodio skup inovativnih ideja, koje bi doprinijele pametnijem gradu, prikladnijem za život. Ova inicijativa vidi tehnologiju i digitalizaciju kao sredstva pomoću kojih će doprinijeti unaprjeđenju gradskih usluga i podsticaju pametne urbane ekonomije. Ipak, „pametnost“ u projektu je više od glatkih digitalnih interfejsa, mobilnih aplikacija i velikih podataka. Riječ je o ljudima, njihovoj dobrobiti i kvaliteti života. Približavanje ideje grada budućnosti građanima, preduzećima i vlastima, te pružanje mogućnosti da zajednički promijene sliku o gradu - to je stvarni smisao ove inicijative. Inicijativa se oslanja na učesće i doprinos istaknutih i stručnih građanki i građana Sarajeva, okupljenih u „City Mind Lab“-u, od kojeg se očekuje da vodi cijeli proces i ponudi inovativne ideje i rješenja.

Projekat je podržao identifikovanje i pilotiranje rješenja zasnovanih na korištenju novih tehnologija kojima će se poboljšati javne usluge (npr. kvalitet zraka, upravljanje otpadom, javni prijevoz i sl.). Također, podržava implementiranje inovativnih rješenja kojima će se doprinijeti povećanju efektivnosti i produktivnosti firmi, a ujedno potvrditi korisnost rješenja zasnovanih na novim tehnologijama kojima se osigurava snažnija povezanost između urbane ekonomije i šireg gradskog ekosistema. Vođena od strane same zajednice, svrha ove inicijative je da doprinese kreiranju prvih koraka ka Sarajevu budućnosti, kao dinamičnog, atraktivnog i održivog mjesta za život i poslovanje.

Pilot gradska oblast, prvobitno smještena u općini Stari Grad, a naknadno proširena i na općinu Centar, bila je mjesto implementacije projekta. To je gradska zona na čijem području je integrisana implementacija odabranih projekata te su demonstrirana rješenja koja se kasnije mogu implementirati i u širem razmjeru. Implementacija Smart City Inicijative sa sinergijskim pristupom, pored brojnih dobrobiti, sa sobom je donijela i brojne izazove. Za vrijeme implementacije, dešavale su se promjene vlasti, posebno na nivou Kantona Sarajevo, što je usporilo implementaciju pilot projekata, a čak u nekim slučajevima i potpuno blokiralo zbog nemogućnosti obezbjeđivanja potrebnih dozvola i saglasnosti. Također, iako je Općina Stari Grad bila oficijelni partner Inicijative, kada je došlo do same implementacije, izostala je prava podrška, te su pojedine pilot aktivnosti blokirane, ponovo zbog nemogućnosti obezbjeđivanja

potrebnih dozvola. To je rezultiralo time da se lokacija implementacije premjesti na prostor općine Centar. Obzirom na to da je Općina Centar aktivnosti Inicijative prepoznala kao korisne i pozitivne, poduzete su sve potrebne mjere kako bi se osigurali uslovi za njihovu realizaciju.

Ukupna vrijednost projekta je cca 1.8 miliona KM, od čega je UNDP BiH Projekat sufinansirao sa iznosom od cca 800.000 KM, a Grad Sarajevo sa iznosom od cca 90.000 KM te je u preostalom iznosu privatni sektor učestvovao sa vlastitim sredstvima i to sa ukupno cca 900.000 KM.

II PROCES IZBORA PILOT PROJEKATA

- U martu 2019. godine pitali smo građane Sarajeva da odrede **tri najveća izazova sa kojima se grad suočava**. Više od 1.300 osoba je odgovorilo na online upitnik te izjavilo da gorućim gradskim problemima smatraju **zagađenje zraka, loš javni gradski prijevoz i korupcija**.
- U aprilu 2019. godine pozvali smo privatni sektor na radionice u sklopu kojih smo radili na viziji smart city projekata i partnerstava. Više od 30 preduzeća (IT sektor, inovatori, komercijalne banke, hoteli, inovacione laboratorije, telekomunikacije, umjetnosti i zanati, itd.) je uključeno u dizajn smart city ideja, sa ljudima u njihovom središtu.
- U sklopu projekta objavljen je **Javni poziv za inovativne prijedloge** sa ciljem da stimulira dizajn i implementaciju portofolija tehnoloških rješenja koje adresiraju izazove s kojima se grad suočava i proizvode mjerljive pozitivne utjecaje na građane, pozivajući na zajedničke akcije među multi-sektoralnim gradskim stejkholderima da dizajniraju nacрте rješenja koja doprinose pametnom gradu.
- Sveukupno je dostavljeno 35 prijedloga. Ovi prijedlozi predstavljaju prvu generaciju ideja grada budućnosti, a koja sugerišu inovativna rješenja u području „real-time” mjerenja zagađenja, monitoringa; pametnih rješenja urbane mobilnosti i električnih vozila; pametnih rješenja gradskog prijevoza; pametnih parkinga i osvjetljenja/rasvjete; pametnih i inkuzivnih pozorišta, itd. Prijedlozi su došli iz privatnog sektora i nevladinih organizacija koje rade u saradnji sa komunalnim preduzećima, akademijama, itd.
- **Javna prezentacija projekata koji su ušli u užu izbor** organizovana je u Vijećnici krajem augusta 2019. godine. Više od 350 građana je bilo prisutno događaju, gdje su mogli saznati više o predloženim projektima te glasati za iste na licu mjesta. Ukupno 23 aplikanta predstavili su svoje inovativne ideje koje su za cilj imale da učine naše Sarajevo kvalitetnijim za život. Projekti su bili fokusirani na tri oblasti koje su građani Sarajeva tokom ankete, u martu mjesecu, ocijenili kao prioriternim, a to su zagađenje zraka, javni prijevoz i korupcija. Svaki projektni prijedlog je bio predstavljen u tri minute, nakon čega je stručni žiri, od 7 članova City Mind Lab-a, koji su i stručnjaci u svojim oblastima, postavljao relevantna pitanja. Pored žirija i publika je na kraju događaja imala mogućnost da glasa, putem online alata, za projekte koji im se najviše dopadaju. Na kraju događaja u Vijećnici, predstavljeni su glasovi žirija te glasovi publike.
- Finalni rezultati evaluacije obuhvatili su bodove iz svih faza: tehničke evaluacije, ocjene žirija te glasova publike i na kraju procesa je odabrano 13 projekata, za implementaciju u sklopu Smart Sarajevo Inicijative.
- U periodu 2019.-2021. implementirani su odabrani pilot projekti, uz izazove koje je donijela pandemija koronavirusa te izazove lokalnih izbora i konstituisanja novih vlasti

- Finalizirana je implementacija portofolija smart city projekata te je ostvareno partnerstvo sa Accelerator Lab-om za identifikaciju mogućnosti multipliciranja rezultata projekata.
- Nadograđivani su rezultati pilot inicijative te razvijeni u veće gradske intervencije koje su implementirani i u drugim zainteresiranim gradovima u Bosni i Hercegovini.

ODABRANI PILOT PROJEKTI

R.br.	Naziv projekta	Implementator
1	Smart Urban Planning Tool	Enova
2	Smart Street Lights of Sarajevo	Udruženje – Centar za edukaciju i podizanje svijesti o potrebi povećanja energetske efikasnosti Energis
3	Energy Against Rubbish	Services and Solutions d.o.o.
4	Car share	AXIS Solutions Group d.o.o
5	Air Quality Monitoring System	Energoinvest
6	SMART NEXTBIKE 2.0	Supermarket d.o.o
7	Next Bus – Bus Tracking System	STEP foundation
8	Future Station	Normal Arhitektura
9	HOV Lanes: The Future of Sarajevo's Roads	Deloitte
10	Smart Parking for better Old City Sarajevo	Deloitte
11	Smart Parking Solution as part of Smart City Sarajevo	Ericsson Nikola Tesla d.d.
12	Hyperlocal AirPollution Management Solution and Smart Parking System	CET Energy d.o.o.
13	Integrated Smart Solutions for Better Living	CET Energy d.o.o.

III DODATNI REZULTATI PROJEKTA

CITY MIND LAB

City Mind Lab je osnovan u decembru 2018. godine kao dobrovoljna, samoorganizovana, multi-disciplinarna grupa profesionalaca, građana Sarajeva, koji su intelektualna snaga iza ove inicijative. City Mind Lab ima više od 120 članova koji se neformalno sastaju kako bi gradili veze i stvarali nove mogućnosti i kako bi savjetovali o narednim koracima koji trebaju da vode do inkluzivnije budućnosti Sarajeva. Članstvo u City Mind Lab-u je otvoreno za sve zainteresovane građanke i građane Sarajeva koji žele da daju svoj doprinos našoj misiji da Sarajevo bude što kvalitetnije za živjeti, raditi ili posjetiti: <https://smart.sarajevo.ba/bs/citymindlab-bh>.

IT GIRLS

Ljetna škola „IT Girls za Smart City” je organizovana u partnerstvu sa IT Girls Inicijativom (UNDP, UNICEF, UN Women) za 24 djevojke koje su bile zainteresovane da šire svoje znanje iz područja programiranja i robotike. Ljetna škola je pomogla pri spajanju ovih oblasti sa pametnim gradovima (ili gradovima budućnosti) te podržala dizajn i provedbu novog programa učenja baziranog na ICT-u, programiranju i robotici, ali nudeći znanje o pametnim gradovima. Ovaj jedinstven program učenja je organizovan u saradnji sa School & School, privatnom obrazovnom ustanovom. Učenje je bilo vrlo interaktivno, pospješujući timski rad, izgradnju samopouzdanja, i njegovanje perspektive „gledanja unaprijed” te o tome kako tehnologija može pridonijeti kreiranju gradova budućnosti. Na kraju su djevojke pretvorile neke od svojih dobrih ideja u praktična, smart city rješenja.

SMART SARAJEVO WEB

U sklopu projekta kreirana je platforma za promociju pilot aktivnosti i svih drugih smart rješenja, inicijativa, projekata, aktivnosti, koje doprinose kvalitetnijem životu u Sarajevu: <https://smart.sarajevo.ba/bs/projekti-bh>.

Na stranici se promoviše i City Mind Lab članovi, predstavljaju se i sektorske grupe, kao što je Sarajevo Food Lab, Urban Mobility Lab itd. Smart Sarajevo web je i dalje aktivan i nakon završetka implementacije ovog projekta.

CONSUL

U sklopu projekta smo po prvi put u BiH, ali i u regiji, uveli korištenje **Consul platforme** (<https://consul.sarajevo.ba/>). Consul je dinamičan instrument za učešće građana u otvorenom, transparentnom i inkluzivnom procesu apliciranja i odabira projekata. Platforma je dizajnirana od strane grada Madrida, koristi je više od 100 gradova širom svijeta, pomažući pri povezivanju više od 90 miliona građana sa njihovim vladama. Grad Sarajevo se priključio ovoj globalnoj zajednici sa prvim online participativnim pristupom odabira prijedloga projekata u historiji Sarajeva. Sve projektne aplikacije podnijete kroz Javni poziv su dostupne javnosti. Ovaj instrument je, također, uspješan pri mobilizaciji glasova građana za njihove najpoželjnije projektne aplikacije. Njihov glas je uzet u obzir pri odabirnom procesu. Nakon završenog odabira pilot projekata, Consul je korišten i u inovacijskom izazovu „Hrana nije otpad“, a cilj nam je da Consul bude alat koji se redovno koristi u radu Gradske uprave Grada Sarajeva, ne samo za projekte i izazove, već i za transparentnu realizaciju sredstava iz Budžeta Grada Sarajeva.

IV ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Sarajevo Smart City Inicijativa, jedan je od pionirskih projekata ove vrste, a posebna je i po tome što je u svojoj implementaciji obuhvatila saradnju općina, Grada, Kantona, privatnog sektora, civilnog društva i međunarodne zajednice. Ovaj pristup je prijeko potreban za sve inicijative ove vrste, a koje za cilj imaju poboljšani kvalitet života i boravka u Sarajevu. Također, jasno je da sinergijom, zajedničkim radom, udruživanjem resursa svih vrsta, možemo doći do pozitivnih kvalitetnih promjena i do Sarajeva iz naših vizija – kao najpoželjnijeg grada za živjeti, raditi ili posjetiti.

I pored brojnih izazova u samoj implementaciji, rezultati Smart City Inicijative su pozitivno ocijenjeni, te je isti model, kao primjer dobre prakse, implementiran i u Banja Luci, a planirano je da se proširi i na druge gradove u BiH.

Saradnja sa UNDP BiH nastavljena je još intenzivnije, što je potvrđeno i Memorandumom o razumijevanju između Grada Sarajeva i UNDP BiH, koji su potpisale gradonačelnica Grada Sarajeva Benjamina Karić i rezidentna predstavnik UNDP BiH, Steliana Nadera u junu mjesecu 2021. godine.

Širenje efekata ove inicijative je već na snazi, konkretno, predstavnici Kantona Sarajevo prepoznali su određene pilot aktivnosti kao uspješne te je dogovorena njihova implementacija na dodatnim lokacijama u našem gradu.